

Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ Леонід Бачурін

« _____ » _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень освіти: другий (магістерський)

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма «Фінанси і кредит»

(назва освітньої програми)

Мова навчання: українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Фінансова безпека» для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа і страхування.

«_____» _____ 2022 року. – 10 с.

Розробники: В.М. Антоненко, к.е.н., доцент, доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри управління і фінансово-економічної безпеки

Протокол № 1 від. “31” 08 2022 р.

Завідувачка кафедрою управління і фінансово-економічної безпеки

_____ (Ольга ПОПОВА)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“31” 08 2022 р.

Схвалено науково-методичною комісією 07 Управління та адміністрування
(шифр, назва)

Протокол № _____ від. “_____” _____ 20__ р.

“_____” _____ 20__ р. Голова _____ (Ярослав ЛЯШОК)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація

Форма навчання	Денна	Заочна
Статус	обов'язкова	
Обсяг в кредитах ЄКТС	6	
Обсяг в годинах за навчальним планом, разом: в тому числі:	180	
лекції:	36 годин	6 годин
практичні заняття:	24 години	6 годин
лабораторні заняття:	-	
семінари:	-	
самостійна робота:	120 годин	168 годин
Форма підсумкового контролю	Екзамен	
Дисципліну викладають	Викладач: Антоненко Валентина Миколаївна https://donntu.edu.ua/fem/ufeb valentyna.antonenko@donntu.edu.ua	

Передумови для вивчення дисципліни:

перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше:

фінанси, гроші та кредит, фінанси підприємств, фінансовий аналіз, міжнародні фінанси, управління фінансовими ризиками, фінансове прогнозування, ринок фінансових послуг.

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення: підготовка висококваліфікованих фахівців до практичної та управлінської діяльності у сфері фінансової безпеки на макро- та мікрорівнях, зокрема: з'ясування суті, об'єктивних передумов та складових фінансової безпеки держави й основних напрямів державної політики її забезпечення в сучасних умовах; опанування магістрантами сутності і наукових підходів, а також придбання практичних навиків щодо забезпечення фінансового захисту суб'єктів господарювання різних форм власності та організаційно-правового статусу, у тому числі й учасників фінансового ринку та ринку фінансових послуг.

Компетентності: здатність використовувати закономірності розвитку фінансів, банківської справи, страхування, податків задля забезпечення фінансової безпеки держави та суб'єктів господарювання; здатність розробляти, моніторити процес реалізації й аналізувати фінансову стратегію у сфері забезпечення фінансової безпеки держави та суб'єктів господарювання; здатність до пошуку інформаційних джерел для управління фінансовими відносинами для зменшення фінансових ризиків та нейтралізації загроз; здатність до практичного застосування навичок управління фінансовими ризиками і забезпечення фінансової безпеки держави та суб'єктів господарювання.

Програмні результати навчання: здійснювати діагностику індикаторів фінансової безпеки держави та суб'єктів господарювання; розробляти проекти у сфері фінансів, банківської справи, страхування, податків задля забезпечення фінансової безпеки держави та суб'єктів господарювання; розробляти фінансову стратегію і політику у галузі забезпечення фінансової безпеки держави та суб'єктів господарювання; вміти обґрунтовувати власні управлінські рішення щодо посилення фінансового захисту держави та суб'єктів господарювання.

3. Очікувані результати навчання

Формуються у відповідності до поставленої мети навчальної дисципліни.

Очікувані результати (набута компетентність): після вивчення дисципліни майбутній фахівець повинен:

знати:

- основи теорії економічної і фінансової безпеки;
- місце та роль фінансової безпеки в системі економічної безпеки держави;
- особливості оцінювання та моніторингу фінансово-економічної безпеки;

- фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування, склад та зміст комплексної системи фінансово-економічної безпеки держави та суб'єктів господарювання;
  - теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності держави та суб'єктів господарювання;
  - сутність і значення бюджетної безпеки, а також індикатори її характеристики;
  - основні організаційні засади податкової безпеки держави;
  - механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства;
  - методи оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання;
  - теоретичні аспекти та практичні особливості антикризового фінансового управління підприємством;
  - базові засади забезпечення фінансової безпеки основних сегментів фінансового ринку;
  - специфіку використання деривативів економічними суб'єктами з метою забезпечення їх фінансової безпеки;
  - роль страхового ринку в забезпеченні фінансової безпеки держави;
- вміти:*
- визначати внутрішні та зовнішні загрози фінансово-економічній безпеці держави;
  - проводити оцінювально-аналітичну роботу з визначення рівня фінансово-економічної безпеки;
  - застосовувати науковий, аналітичний і методичний інструментарій для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансово-економічної безпеки держави та суб'єктів господарювання;
  - оцінювати ризики та превентивно попереджувати та/або нейтралізовувати виклики і загрози економічним інтересам суб'єктів господарювання або своєчасно й ефективно усувати їх наслідки;
  - здійснювати діагностику загрози бюджетній безпеці держави;
  - оцінювати стан формування бюджетного потенціалу регіону;
  - ідентифікувати податкові ризики та проводити кількісне їх дослідження;
  - розробляти стратегію протидії фінансово-економічним шокам і ефективного використання фінансово-економічних інтересів підприємства;
  - на основі показників фінансового стану підприємства проводити оцінювання рівня його фінансово-економічної безпеки;
  - організовувати проведення антикризового фінансового управління підприємством;
  - використовувати деривативи з метою досягнення високого рівня фінансової безпеки економічних суб'єктів;
  - готувати пропозиції щодо покращення рівня фінансової безпеки грошового, валютного, фондового та страхового ринків;
  - проводити наукові дослідження у сфері фінансово-економічної безпеки та апробацію і практичне застосування результатів таких досліджень;
  - організовувати і контролювати процес обробки фінансово-економічної інформації, розробляти завдання для проектування інформаційних систем для забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання.

4. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- доповіді на практичних заняттях;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виступи на наукових заходах (семінарах та конференціях);
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті як перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи, так і оцінювання

виконання відповідних робіт. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання рівня знань студентів визначаються відповідно до розподілу балів за темами навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться як семестровий при проведенні іспиту з навчальної дисципліни.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання формулюють порядок оцінювання під час поточного контролю (за результатами практичних занять та виконання індивідуальних або групових завдань) та підсумкового контролю.

Поточний контроль (в чисельнику – максимальний бал при правильному і своєчасному виконанні завдання; в знаменнику – мінімальний бал при правильному, але несвоечасному виконанні завдання)													Максимальний / мінімальний бал за результатами:		
Пр. 1	Пр. 2	Пр. 3	Пр. 4	Пр. 5	Пр. 6	Пр. 7	Пр. 8	Пр. 9	Пр. 10	Пр. 11	Пр. 12	розрах. робота	поточного контролю	іспиту	всього
денна форма															
2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	12	40	60	100
1	1	1	1	1	1	1	1	1,5	1,5	1,5	1,5	6	20	40	60
заочна форма															
12	14	14											40	60	100
6	7	7											20	40	60

Примітка: Пр1, Пр2 і т.д. практичні роботи.

Результати підсумкового контролю оцінюються за 100-бальною шкалою та чотирибальною («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Відповідність між шкалами встановлюється наступним чином:

Оцінка	
за 100-бальною шкалою	для екзамену
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Основні теми дисципліни

- Тема 1. Теоретичні засади фінансово-економічної безпеки
- Тема 2. Методи оцінювання та моніторингу фінансово-економічної безпеки
- Тема 3. Система фінансового нагляду як передумова забезпечення стійкості фінансового сектору
- Тема 4. Бюджетна безпека держави
- Тема 5. Грошово-кредитна безпека держави
- Тема 6. Податкова і митно-тарифна безпека держави
- Тема 7. Боргова безпека держави
- Тема 8. Інвестиційна безпека держави
- Тема 9. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: сутність і механізм забезпечення
- Тема 10. Оцінка рівня фінансово-економічної безпеки підприємства
- Тема 11. Антикризове фінансове управління підприємством
- Тема 12. Фінансова безпека банківської системи та банківської діяльності
- Тема 13. Фінансова безпека фондового ринку
- Тема 14. Фінансова безпека страхового ринку
- Тема 15. Фінансова безпека валютного ринку

6.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

		денна	заочна
1	Тема 1. Теоретичні засади фінансово-економічної безпеки	1	1
2	Тема 2. Методи оцінювання та моніторингу фінансово-економічної безпеки	2	1
3	Тема 3. Система фінансового нагляду як передумова забезпечення стійкості фінансового сектору	1	
4	Тема 4. Бюджетна безпека держави	2	1
5	Тема 5. Грошово-кредитна безпека держави	2	1
6	Тема 6. Податкова і митно-тарифна безпека держави	2	
7	Тема 7. Боргова безпека держави	2	
8	Тема 8. Інвестиційна безпека держави	2	
9	Тема 9. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: сутність і механізм забезпечення	2	1
10	Тема 10. Оцінка рівня фінансово-економічної безпеки підприємства	2	
11	Тема 11. Антикризове фінансове управління підприємством	1	
12	Тема 12. Фінансова безпека банківської системи та банківської діяльності	2	1
13	Тема 13. Фінансова безпека фондового ринку	1	
14	Тема 14. Фінансова безпека страхового ринку	1	
15	Тема 15. Фінансова безпека валютного ринку	1	
Усього годин		24	6

6.3. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Теоретичні засади фінансово-економічної безпеки	6	10
2	Тема 2. Методи оцінювання та моніторингу фінансово-економічної безпеки	6	10
3	Тема 3. Система фінансового нагляду як передумова забезпечення стійкості фінансового сектору	6	10
4	Тема 4. Бюджетна безпека держави	8	12
5	Тема 5. Грошово-кредитна безпека держави	7	12
6	Тема 6. Податкова і митно-тарифна безпека держави	8	12
7	Тема 7. Боргова безпека держави	8	12
8	Тема 8. Інвестиційна безпека держави	7	12
9	Тема 9. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: сутність і механізм забезпечення	8	12
10	Тема 10. Оцінка рівня фінансово-економічної безпеки підприємства	8	12
11	Тема 11. Антикризове фінансове управління підприємством	6	10
12	Тема 12. Фінансова безпека банківської системи та банківської діяльності	7	12
13	Тема 13. Фінансова безпека фондового ринку	6	10
14	Тема 14. Фінансова безпека страхового ринку	6	10
15	Тема 15. Фінансова безпека валютного ринку	7	12
16	Реферат	16	-
Усього годин		120	168

6.5. Індивідуальні та/або групові завдання

Основна мета виконання студентами індивідуальних робіт – закріпити знання, отримані ними під час лекційних і практичних занять, поглиблено дослідити окремі тематичні питання навчальної дисципліни.

До індивідуальних завдань відносяться: виконання розрахункових робіт (передбачено навчальним планом для денної форми навчання), підготовка доповідей на наведеною нижче тематикою, підготовка тез до виступу на конференціях, участь в конкурсах наукових робіт тощо.

Тематика рефератів наведена нижче:

1. Економічна безпека як ключова складова національної безпеки держави.
2. Економічна безпека як багаторівнева система: суть, базові елементи та проблеми стратегічного забезпечення.
3. Економічні стратегії та стратегічні завдання забезпечення економічної безпеки в умовах глобалізації.
4. Функціональне призначення та основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки держави.
5. Пріоритетні національні інтереси в економічній і у фінансовій сфері.
6. Фінансова безпека держави в умовах глобалізації.
7. Соціальна політика та її вплив на економічну і фінансову безпеку держави.
8. Соціальні критерії та індикатори оцінки фінансової безпеки людини.
9. Загрози фінансовій безпеці людини та соціальній безпеці суспільства.
10. Стратегія соціального розвитку і фінансова безпека людини.
11. Загрози фінансовій безпеці людини: соціально-економічні наслідки для суспільства.
12. Фінансова нестабільність суб'єктів підприємництва як головна загроза їх фінансовій безпеці.
13. Критерії та індикатори рівня економічної і фінансової безпеки підприємств.
14. Методичні засади прогнозування викликів і загроз фінансовій безпеці підприємства.
15. Управління фінансовою безпекою підприємства.
16. Критерії та індикатори оцінки бюджетної безпеки держави.
17. Стратегія і механізм забезпечення бюджетної безпеки держави.
18. Структура бюджетної системи України.
19. Формування системи бюджетного і фінансового вирівнювання.
20. Боргова безпека України: критерії оцінки та проблеми забезпечення.
21. Урегулювання світової кризи заборгованості.
22. Критерії та індикатори оцінки боргової безпеки держави.
23. Ризики та загрози боргової складової національним економічним інтересам та фінансовій безпеці держави.
24. Боргова стратегія та механізм забезпечення боргової безпеки держави.
25. Інвестиційний клімат та інвестиційний рейтинг: вплив на інвестиційну безпеку держави.
26. Інвестиційна безпека у структурі економічної безпеки держави.
27. Загрози інвестиційній безпеці держави та страхування інвестиційних ризиків.
28. Інвестиційний клімат та інвестиційний рейтинг: вплив на інвестиційну безпеку держави.
29. Ринковий та державний механізм у системі забезпечення інвестиційної безпеки держави.
30. Безпека банківської системи як складова фінансової безпеки держави.
31. Індикатори оцінки фінансової безпеки банківської системи та банківської діяльності.
32. Сучасний стан банківської системи України у контексті її фінансової безпеки.
33. Стратегія забезпечення банківської безпеки в Україні.
34. Індикатори стану валютної складової фінансової безпеки держави.
35. Вплив валютних проблем на фінансову безпеку країни.
36. Валютна безпека як складова фінансової безпеки: суть, загрози, критерії та індикатори оцінки.
37. Стратегія забезпечення валютної безпеки держави.

7. Література

7.1. Основна

1. Конституція України від 28.06.1996 року / У поточній редакції.
2. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 року № 2469-VIII.
3. Проект Закону України від 10.09.2019 р. № 1208-1 «Про національне бюро фінансової безпеки України». Режим доступу : <https://ips.ligazakon.net/document/ji00464i?an=3>.
4. Наказ Мінекономрозвитку від 29.10.2013р. № 1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України». Режим доступу : http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm.
5. Постанова КМ України і Національного Банку України «Про Сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)» від 28.08.2001 року. Режим доступу : <http://cct.com.ua/2013/29>.
6. Грубляк О.М., Карвацький М.В., Лисенко Ж.П., Юрій Е.О. Фінансова безпека держави: навч. посіб. Чернівці : Рута, 2019. 201 с.
7. Карлін М.І. Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки держави : навч. посіб. К. : Кондор, 2020. 416 с.
8. Користін О.Є., Аркуша Л.І., Глущенко О.О. та ін. Протидія відмиванню коштів: міжнародні стандарти, зарубіжний досвід, адміністративно-правові, кримінологічні, кримінально-правові, криміналістичні засади та система фінансового моніторингу в Україні : підруч. ; за ред. О.Є. Користіна. Одеса : Фенікс, 2015. 984 с.
9. Крупка М.І. та ін. Фінансова безпека суб'єктів господарювання : Financial security of enterprises : Textbook : підруч. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2018. 320 с.
10. Марченко О. М., Пушак Я. Я., Ревак І. О. Фінансова безпека держави : навч. посібник. Львів, 2020. 356 с. Режим доступу : http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2964/1/FinansovaBezpeka_30-04_2020.pdf.
11. Сусіденко О. Фінансова безпека підприємства: теорія, методи, практика. К. : ЦУЛ, 2019. 128 с.

7.2. Додаткова

1. Бригінець О.О. Правове регулювання фінансової безпеки України: монографія. Ірпінь : Університет ДФС України, 2016. 362 с.
2. Бутенко В.В. Роль бюджетної політики в системі забезпечення фінансової безпеки України. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2017. № 1. С. 170-179.
3. Бюджетно-податкова безпека: навчальний посібник / за ред. Г.В. Миськів. Львів : ЛьвДУВС, 2021. 276 с. Режим доступу : <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3795/1/%d0%91%d1%8e%d0%b4%d0%b6%d0%b5%d1%82%d0%bd%d0%be-%d0%bf%d0%be%d0%b4%d0%b0%d1%82%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b0%20%d0%b1%d0%b5%d0%b7%d0%bf%d0%b5%d0%ba%d0%b0--%d0%92%d0%95%d0%a0%d0%a1%d0%a2%d0%9a% d0%90.pdf>.
4. Полторак А. С. Теоретична концептуалізація фінансової безпеки держави. *Фінансовий простір*. 2020. № 4 (40). С.28-42. URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/issue/view/40>
5. Сабадах Д., Руснак Л. Аналіз валютної безпеки в Україні та шляхи її підвищення. Режим доступу : <http://intkonf.org/sabadah-d-rusnak-l-analiz-valyutnoyi-bezpekiv-ukrayini-ta-shlyahi-yiyi-pidvischennya>.
6. Фінансова безпека України на сучасному етапі: *матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, м. Ірпінь, 28 листопада 2017 року. Ірпінь: Університет ДФС України, 2017. 325 с.
7. Фінансова безпека України: сучасний стан правового регулювання та перспективи розвитку: *матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої науковій школі заслуженого юриста України, професора, д.ю.н. Віктора Тарасовича Білоуса*. м. Ірпінь, 29 листопада 2019 року. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 275 с.

8. Фінансово-економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах децентралізації в Україні : монографія ; за ред. В.В. Глуценка. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. 236 с.

7.3. Методична

1. Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни (в розробці).
2. Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни (в розробці).
3. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни. Режим доступу: <http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/31907>.
4. Методичні рекомендації до виконання індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Фінансова безпека» для студентів всіх форм навчання галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Уклад. В.М. Антоненко. Покровськ : ДонНТУ, 2020 - 38с.

9. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Президента України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.
3. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.budget.rada.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Урядового порталу [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>.
6. Офіційний сайт Віртуального університету Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://edu.minfm.gov.ua/Pages/Default.aspx>.
7. Офіційний сайт Академії фінансового управління Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://ndfi.minfm.gov.ua/>.
8. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/>.
9. Офіційний сайт Державної фінансової інспекції України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.dkrs.gov.ua/>.
10. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/>.
11. Офіційний сайт Державного фонду сприяння місцевому самоврядуванню в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://municipal.gov.ua/>.
12. Офіційний сайт Асоціації міст України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.auc.org.ua/>.
13. Офіційний сайт Асоціації районних та обласних рад [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://uaror.org.ua/>.
14. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
15. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/>.
16. Офіційний сайт Львівської національної бібліотеки України ім. В. Стефаника. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.lsl.lviv.ua/>.
17. Internet-ресурси та електронні версії методичного забезпечення навчальної дисципліни «Фінансова безпека», розроблені на кафедрі управління і фінансово-економічної безпеки ДонНТУ.